

Periodisme Especialitzat II: Periodisme i literatura

Programa del curs 1998-1999 (primer quadrimestre)

Crèdits: 5

Quadrimestre: 7è.

Llicenciatura: Periodisme

Professors: Davil Vidal y Albert Chillón

CODI: 20744

4^{rt} curs

Objectius de l'assignatura i mètode d'avaluació

L'assignatura vol introduir l'estudiant, de manera alhora teòrica i aplicada, al coneixement de les principals aportacions que el periodisme oral i escrit pot rebre de la cultura literària. L'èmfasi principal es posa en l'anomenat *reportatge novel.lat*, una forma d'escriptura híbrida nascuda de la simbiosi entre el propòsit testimonial del reportatge periodístic i les convencions de representació inherents a la novel·la de ficció realista. En l'escàs temps disponible, l'assignatura vol explorar les variades possibilitats de l'expressió periodística entesa com a *escriptura*, i no com a mera *redacció*.

Els estudiants que assisteixin regularment a les classes seran avaluats mitjançant l'elaboració i escriptura progressiva d'un reportatge d'investigació novel.lat extens, la preparació del qual requerirà un treball de tutoria personalitzada i la realització de pràctiques relacionades amb diversos procediments i tècniques d'escriptura.

El estudiants absents o negligents seran avaluats mitjançant el preceptiu examen final.

Temari

I. Periodisme i literatura: una il·luminació recíproca.

1.1. Contra les supersticions literàries.

1.1.1. El qüestionament de la idea de Tradició

1.1.2. El retorn al predomini de la oralitat; la nova oralitat mediàtica.

1.1.3. La desclosa de la 'post-ficció'

1.1.4. Temptatives contemporànies de definició de la 'literaritat'

1.1.5. La literatura com a mode de coneixement de natura estètica

1.1.6. Paraula literària i qualitat de l'experiència

1.1.7. La literatura com a art (també) àudio-visual: paraula poètica i imatge mental.

1.1.8. Literatura i memorabilitat.

1.1.9. Incidència del 'gir lingüístic' en el cultiu (i en l'estudi) del periodisme

1.2. Contra les supersticions periodístiques.

- 1.2.1. La falàcia de l'objectivitat periodística
- 1.2.2. La impossible reproducció de la realitat: tot relat és representació, selecció, configuració.
- 1.2.3. Redactar i escriure: *ars recte discendi* i *ars bene discendi*
- 1.2.4. Tota paraula és trop retòric: metàfores, metonímies i altres figuracions ineludibles.
- 1.2.5. La importància del 'mot just'.
- 1.2.6. Escriptura referencial i ús del detall
- 1.2.7. Diversitat dels estils periodístics: tirania i miopia dels anomenats "llibres d'estil".
- 1.2.8. Periodisme literari i literatura periodística.

II. Periodisme i literatura: una tradició de relacions promíscues

2.1. Novel·listes, periodistes: prosistes

Les primeres temptatives: Daniel Defoe, Alessandro Manzoni. La novel·la de fulletó. La prosa costumista: Larra, Dickens, Robert, Vilanova, etc. La gran prosa testimonial i la literatura del jo: Poe, De Quincey, Baudelaire, etc. La narrativa de viatges, el retrat i la crònica. L'encontre. L'adveniment de la novel·la realista: Stendhal, Dickens, Balzac. La novel·la com a forma de mimesi literària: Flaubert, Maupassant, Tolstoi, Galdós, Oller, Dostoievski, Zola, etc. Un gènere pluriestilístic.

2.2. La simbiosi contemporània de literatura i periodisme

Precedents immediats. El canvi de segle: Theodore Dreiser, Jack London, Upton Sinclair, Maxim Gorki, Pio Baroja, Azorín. Els *muckrakers*: John Reed i *The Masses*. L'enviat especial Hemingway. John Dos Passos, avantguardista heterodox. La prosa testimonial de Josep Pla, Corpus Barga, Josep Maria de Sagarra, etc. Les novel·les testimonials d'Ilià Ehrenburg. El rodamon George Orwell. James Agee com a cas a part.

2.3. Els nous periodismes i la novel·la-reportatge

L'escola *New Yorker*: John Hersey i Lillian Ross. La *nonfiction novel* de Truman Capote. El *New Journalism* nord-americà. Contracultura, premsa *underground* i *New Journalism*. Els nous periodismes a Europa i Amèrica Llatina: Kapuscinski, Wallraff, Fallaci, Sciascia, García Márquez, etc. El nou periodisme català i castellà: Manuel Vázquez Montalbán, Montserrat Roig, Manuel Vicent, Francisco Umbral, Maruja Torres, Rosa Montero, etc. El cultiu de l'entrevista-semblança.

III. El reportatge novel·lat: elaboració i escriptura

3.1. Què es narra.

3.1.1. La 'inventio' narrativa: concepció i motivació en el relat de ficció i en el relat documental. Motius temàtics associats i motius temàtics lliures. El *leit-motiv*.

3.1.2. La relació amb les fonts: preparació i elaboració de l'entrevista en profunditat. La recerca de documentació. L'observació i les seves variants.

3.1.3. Veritat, veracitat i versemblança en la narració. El fet i el seu context: substracció i adscripció. La representació narrativa del fet: selecció, jerarquització, perspectiva. Els procediments de representació: punt de vista, caracterització de l'espai, construcció temporal, caracterització dels personatges. Tipificació i estereotipificació. Forma i fórmula. El tòpic i el típic. El clixé. Alguns subtils recursos de la mentida: de l'anècdota a la categoria: la generalització per sinèdoque a partir de l'exemple. Indici i prova. Sil·logisme i entimema. La importància del context: el general i el particular. Descontextualització.

3.2. Com es narra

3.2.1. El punt de vista. L'omnisciència editorial. L'omnisciència neutral. El narrador testimoni. El narrador protagonista. La convenció dramàtica. L'omnisciència selectiva.

3.2.2. Composició temporal. Temps reals, temps virtuals. Isocronies i anacronies. Durades i freqüències.

3.2.3. Composició espacial. Llocs reals, escenaris representats. Articulació i caracterització de l'espai narratiu.

3.2.4. Caracterització dels personatges. Modalitats de presentació. Modalitats de caracterització: la qüestió de la tipicitat (arquetipus, estereotipus, tipus, personatges singulars); condició antropològica del personatge: l'escala heroica.

3.2.5. *In fictio veritas?*

Bibliografia

a) Bàsica

- Truman Capote (1995): A sangre fría, Barcelona, Anagrama.
- Tom Wolfe (1990): El nuevo periodismo, Barcelona, Anagrama.
- Manuel Vicent (1984): No pongas tus sucias manos sobre Mozart, Madrid Debate.
- Ryszard Kapuscinski (1989): El emperador, Barcelona, Anagrama.
- José María Valverde (1984): La literatura, Barcelona, Montesinos Editor.
- Carmen Martín Gaité (1990): El cuento de nunca acabar, Barcelona, Destino.
- José Acosta Montoro (1973): Periodismo y literatura, Madrid, Guadarrama, 2 vols.
- M. del Pilar Palomo (1997): Movimientos literarios y periodismo en España, Madrid, Síntesis.

- David Vidal, "La entrevista en prensa", dins Balsebre, A., Mateu, M. y Vidal, David (1998): La entrevista en radio, televisión y prensa, Madrid, Cátedra.
- Albert Chillón (1999): Literatura y periodismo. Una tradición de relaciones promiscuas, Barcelona, UAB/UV/UJ.
- (1994) La literatura de fets, Barcelona, Llibres de l'Index.

b) Complementària

- Octavio Paz, (1992): El arco y la lira, Madrid, FCE.
- George Steiner (1991): Lenguaje y silencio, Barcelona, Gedisa.
- Erich Auerbach (1986): Mimesis, Madrid, Fondo de Cultura Económica.
- Claudio Guillén (1985): Entre lo uno y lo diverso. Introducción a la literatura comparada, Barcelona, Crítica.
- Constanzo Di Girolamo (1982): Teoría crítica de la literatura, Barcelona, Crítica.
- C. Di Girolamo i F. Brioschi (1988): Introducción al estudio de la literatura, Barcelona, Ariel.
- Angelo Marchese i Joaquin Forradellas (1986): Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria, Barcelona, Ariel.
- Enric Sullà ed. (1985): Poètica de la narració, Barcelona, Empúries.
- René Wellek i Austin Warren (1979): Teoría literaria, Madrid, Gredos.
- Cesare Segre (1985): Principios de análisis del texto literario, Barcelona, Crítica.

 Barcelona
 Oficina
 de la...